

Factsheet

Ramadan tijdens de coronacrisis

Voor gemeenten

De coronacrisis heeft een grote impact op onze samenleving. De effecten zijn overal voelbaar. De aankomende Ramadan leidt tot vragen en zorgen bij verschillende partijen waaronder gemeenten. Het gaat hierbij om de organisatie van iftars, avondgebeden (taraweeh), het samenzijn met elkaar en familie, donaties tijdens de Ramadan en (mogelijke) samenscholing van jongeren. Uit de gesprekken die de ESS met gemeenten heeft gevoerd, blijkt dat er behoefte is aan een handelingsperspectief hoe moslims en moskeeën hierin te ondersteunen. In deze factsheet leest u meer hierover.

ESS in gesprek

- De ESS heeft afgelopen weken met verschillende stakeholders vanuit gemeenten, professionals en gemeenschappen waaronder moslimkoepels en individuele moskeeën en sleutelfiguren contact gehad.
- Uit de gesprekken blijkt dat de moslimgemeenschappen de richtlijnen van de overheid volgen en implementeren.
- Moskeeën ontplooiën zelf initiatieven omvoorschriften, o.a. meertalig, uit te leggen aan de achterban conform RIVM- richtlijnen.
- Moskeeën doen ook handreikingen naar desamenleving o.a. door ouderen te ondersteunen met boodschappen, het ophalen van medicijnen en het bieden van voedselpakketten. Ook hebben moskeebesturen ruimten beschikbaar gesteld voor het opvangen van zieken.
- De Nederlandse Moslimdenktank is een initiatief gestart voor moskeeonderwijs op afstand. Het is gericht op moskeeën die hun lessen online willen voortzetten. Op de site www.moskeeonderwijs.nl is meer informatie hierover te vinden.

- Sommige moskeekoepels hebben wel hun zorgen uitgesproken vooruitlopend op de ramadan:
  - 1) Door het wegvallen van diensten bestaat de zorg bij sommige moskeebestuurders dat overlast van jongeren op straat toeneemt.
  - 2) En bestaat de zorg dat familieleden elkaar veelvuldig zullen bezoeken.

Achtergrond Ramadan

De heilige vastenmaand Ramadan begint dit jaar rond 23 april en eindigt op of rond 23 mei met 'eid ul fitr' (Suikerfeest).

Moslims die aan de Ramadan meedoen vasten vanaf de dageraad (ruim voor zonsopkomst) tot zonsondergang. Zij onthouden zich dagelijks van eten, drinken, roken en seks. Bepaalde groepen/ personen zijn vrijgesteld van deelname aan het vasten; zoals kinderen, oudere mensen en personen die personen die kampen met gezondheidsproblemen.

Moskeeën en de Ramadan in coronatijd

- De meeste moskeebesturen kiezen ervoor om de moskee ook tijdens de Ramadan te sluiten.
- Veel moskeeën starten met het experimenteren met online aanbod tijdens de Ramadan.
- Imams verspreiden informatie aan gelovigen over hoe te handelen en samenkomsten te vermijden.

Tips voor gemeenten¹

Proactieve communicatie

- Leg contact met de lokale moskee(ën) voor de Ramadan.
- Vraag in het contact na of de moskeeën tijdens de Ramadan gesloten blijven.

Empathische toon

- Sta stil bij de effecten van de crisis in algehele zin en in specifiek voor moslims en moskeeën met betrekking tot het vieren van de maand ramadan en het afsluitende 'eid ul fitr'.
- Steek de moslimgemeenschappen een hart onder de riem, maak gevoelens van vrees en onzekerheid bespreekbaar.

Erkenning

- Spreek de waardering uit voor de rol die moskeeën en moskeebesturen in deze tijd spelen en de verantwoordelijkheid die zij dragen richting de samenleving.
- Verwijs eventueel ook naar de concrete voorbeelden van initiatieven die er zijn in uw gemeente.

Benoem de (gevolgen van de) maatregelen

- Het gesloten houden van moskeeën kan ingrijpende financiële gevolgen hebben voor de gebedshuizen. U kunt de gemeenschappen attenderen op het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) dat voor moskeeën en regionale koepels een landelijk ondersteunende functie vervult tijdens deze crisis en ook op dit terrein voorlichting kan bieden.
- Als het gaat om personeelskosten van imams kunt u verwijzen naar de NOW-regeling van het ministerie van Sociale Zaken en uitvoeringsorganisatie UWV. U kunt naar deze website verwijzen: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/veelgestelde-vragen-per-onderwerp/financiele-regelingen

Uitnodigend

- Vraag door of er over alternatieve activiteiten wordt nagedacht en/of de gemeente hierin een ondersteunende rol in kan spelen.
- Informeer of er zorgen zijn over mogelijk samenscholende jongeren in de ramadanavonden en of er andere zorgen zijn.
- Geef aan dat er bij problemen of dilemma's contact opgenomen kan worden met de gemeente.

Vragen of meer informatie?

Heeft u vragen of wilt u meer informatie, bezoek dan onze website: www.socialestabiliteit.nl. Staat het antwoord er niet bij? Neemt u dan contact op met de Expertise- unit Sociale Stabiliteit via het e-mailadres: ess@minszw.nl, of bel op werkdagen naar het telefoonnummer 070-333 45 55. Onze adviseurs staan u graag te woord.

¹ Good practice: Burgemeester Arends (gemeente Westland) heeft op 30 maart jl. een brief verzonden naar imams en besturen van de islamitische organisaties in zijn gemeente. De brief kan als goed voorbeeld dienen.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Expertise-unit Sociale Stabiliteit
Postbus 90801 | 2509 lv Den Haag

© Ministerie van SZW | April 2020